ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 23. decembra 2009 *

Vo veci C-403/09 PPU,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článkov 68 ES a 234 ES, podaný rozhodnutím Višje sodišče v Mariboru (Slovinsko) z 19. októbra 2009 a doručený Súdnemu dvoru 20. októbra 2009, ktorý súvisí s konaním začatým na návrh:

Jasna Detiček

proti

Mauriziovi Sguegliovi,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory K. Lenaerts, sudcovia R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, J. Malenovský (spravodajca) a D. Šváby,

* Jazyk konania: slovinčina.

generálny advokát: Y. Bot,
tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na návrh vnútroštátneho súdu z 19. októbra 2009, doručený Súdnemu dvoru 20. októbra 2009, aby sa v prípade tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania uplatnilo naliehavé konanie v súlade s článkom 104b rokovacieho poriadku,

so zreteľom na rozhodnutie tretej komory z 27. októbra 2009 vyhovieť uvedenému návrhu,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 7. decembra 2009,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— J. Detiček, v zastúpení: B. Žibret, odvetnik,

— M. Sgueglia, v zastúpení: L. Varanelli, odvetnik,

— slovinská vláda, v zastúpení: N. Aleš Verdir, splnomocnená zástupkyňa,

— česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, splnomocnený zástupca,

— nemecká vláda, v zastúpení: J. Kemper, splnomocnená zástupkyňa,

— francúzska vláda, v zastúpení: B. Beaupère-Manokha, splnomocnená zástupkyňa,

— talianska vláda, v zastúpení: I. Bruni, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci F. Arena, avvocato dello Stato,

— lotyšská vláda, v zastúpení: K. Drevina, splnomocnená zástupkyňa,

— poľská vláda, v zastúpení: M. Arciszewski, splnomocnený zástupca,

— Komisia Európskych spoločenstiev v zastúpení: A.-M. Rouchaud-Joët a M. Žebre, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí generálneho advokáta,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 20 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi J. Detiček a M. Sguegliom týkajúceho sa toho, komu bude zverená ich dcéra Antonella do starostlivosti.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

3 Odôvodnenie č. 12 nariadenia č. 2201/2003 znie takto:

„Kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením, sú tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu

blízkosti. To znamená, že právomoc by mal mať v prvom rade členský štát obvyklého pobytu dieťaťa, s výnimkou určitých prípadov zmeny pobytu dieťaťa alebo v dôsledku dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností.“

4 Odôvodnenie č. 16 tohto nariadenia znie takto:

„Toto nariadenie nemá brániť súdom členského štátu, aby v naliehavých prípadoch prijímali predbežné opatrenia, vrátane ochranných opatrení, ktoré sa týkajú osôb alebo majetku nachádzajúcich sa v danom štáte.“

5 Odôvodnenie č. 21 uvedeného nariadenia stanovuje:

„Uznávanie a výkon rozsudkov vydaných v členskom štáte sa má zakladať na zásade vzájomnej dôvery a dôvody neuznania by sa mali obmedziť na najnutnejšie minimum.“

6 Podľa odôvodnenia č. 33 nariadenia č. 2201/2003:

„Toto nariadenie uznáva základné práva a dodržiava zásady Charty základných práv Európskej únie [vyhlásenej v Nice 7. decembra 2000 (Ú. v. ES C 364, s. 1, ďalej len ‚charta‘)]. Predovšetkým sa snaží zabezpečiť rešpektovanie základných práv dieťaťa, ako je ustanovené v článku 24 [charty].“

7 Článok 2 tohto nariadenia stanovuje:

„Na účely tohto nariadenia:

…

4. pojem ‚rozsudok' označuje rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva, ako aj rozsudok týkajúci sa rodičovských práv a povinností vydaný súdom členského štátu bez ohľadu na to, ako sa rozsudok označuje, vrátane uznesenia, príkazu alebo rozhodnutia;

…

11. pojem ‚neoprávnené premiestnenie alebo zadržiavanie' znamená premiestnenie alebo zadržiavanie dieťaťa, ak:

a) je porušením opatrovníckeho práva nadobudnutého rozsudkom, zo zákona alebo dohodou, ktorá má právne účinky, podľa práva členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním

a

b) za predpokladu, že v čase premiestnenia alebo zadržania sa toto opatrovnícke právo aj skutočne vykonávalo, buď spoločne alebo samostatne, alebo by sa bolo takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu alebo zadržaniu. Opatrovnícke právo sa považuje za vykonávané spoločne, ak na základe rozsudku alebo zo zákona jeden nositeľ rodičovských práv a povinností nemôže rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa bez súhlasu druhého nositeľa rodičovských práv a povinností.“

8 Článok 8 ods. 1 uvedeného nariadenia stanovuje:

„Súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.“

9 Článok 20 toho istého nariadenia, nazvaný „Predbežné opatrenia vrátane ochranných opatrení“, stanovuje:

„1. V naliehavých prípadoch nebránia ustanovenia tohto nariadenia súdom členského štátu prijať predbežné opatrenia, vrátane ochranných opatrení, s ohľadom na osoby alebo majetok v tomto štáte, ktoré sú dostupné podľa práva tohto členského štátu, aj keby podľa tohto nariadenia mal právomoc rozhodovať vo veci samej súd iného členského štátu.

2. Platnosť opatrení uvedených v odseku 1 zanikne, len čo súd členského štátu, ktorý má právomoc podľa tohto nariadenia rozhodovať vo veci samej, prijal opatrenia, ktoré považoval za primerané.“

10 Článok 21 ods. 1 a 3 nariadenia č. 2201/2003 stanovuje:

„1. Rozsudok vydaný v členskom štáte sa uznáva v ostatných členských štátoch bez osobitného konania.

…

3. Bez toho, aby bol dotknutý oddiel 4 tejto kapitoly, môže zainteresovaný účastník postupom upraveným v oddieli 2 tejto kapitoly navrhnúť vydanie rozhodnutia o uznaní rozsudku.

…“

Haagsky dohovor z roku 1980

11 Článok 12 Haagskeho dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávnych aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej len „Haagsky dohovor z roku 1980“) stanovuje:

„Ak bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržané podľa článku 3 a v deň začatia konania pred justičným alebo správnym orgánom zmluvného štátu, v ktorom sa dieťa

nachádza, neuplynula odo dňa neoprávneného premiestnenia alebo zadržania lehota jedného roka, nariadi príslušný orgán okamžite návrat dieťaťa.

Justičný alebo správny orgán nariadi návrat dieťaťa, aj keď sa konanie začalo po uplynutí lehoty jedného roka uvedenej v predchádzajúcom odseku, okrem prípadu, že sa preukáže, že dieťa sa už zžilo s novým prostredím.

Ak justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu má dôvod domnievať sa, že dieťa bolo premiestnené na územie iného štátu, môže zastaviť alebo zamietnuť žiadosť o návrat dieťaťa.“

12 Článok 13 Haagskeho dohovoru z roku 1980 znie takto:

„Bez ohľadu na ustanovenie predchádzajúceho článku justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že:

a) osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá mala dieťa v osobnej starostlivosti, v čase premiestnenia alebo zadržania opatrovnícke právo skutočne nevykonáva alebo že súhlasila, či následne sa zmierila s premiestnením alebo zadržaním, alebo

b) existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.

Justičný alebo správny orgán môže odmietnuť nariadiť návrat aj vtedy, ak zistí, že dieťa nesúhlasí s návratom, a ak dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory.

Pri hodnotení okolností uvedených v tomto článku justičné a správne orgány vezmú do úvahy informácie o sociálnom prostredí dieťaťa, ktoré poskytol ústredný orgán alebo iný príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa.“

Vnútroštátna právna úprava

13 Podľa článku 411 ods. 1 a 3 zákona o občianskom súdnom konaní (Zakon o pravdnem postopku):

„1. V rámci konaní o manželských sporoch a konaní týkajúcich sa vzťahov medzi rodičmi a deťmi môže súd na návrh účastníka konania alebo bez návrhu vydať predbežné opatrenia týkajúce sa zverenia spoločných detí do starostlivosti a ich výživy, ako aj predbežné opatrenia týkajúce sa zrušenia alebo obmedzenia práva styku s deťmi alebo o podmienkach jeho výkonu.

…

3. Predbežné opatrenia podľa predchádzajúcich odsekov sa nariaďujú v súlade s ustanoveniami zákona, ktorý upravuje ochranné opatrenia.“

14 Podľa článku 272 ods. 1 zákona o výkone rozhodnutí a o ochranných opatreniach (Zakon o izvršbi in zavarovanju, ďalej len „ZIZ“):

„Súd nariadi predbežné opatrenie na zabezpečenie osobného nepeňažného práva, pokiaľ oprávnený hodnoverným spôsobom preukáže existenciu alebo vznik takéhoto nároku vo vzťahu k povinnému. Oprávnený musí hodnoverným spôsobom preukázať…, že predbežné opatrenie je potrebné, aby sa zabránilo použitiu násilia alebo vzniku ťažko napraviteľnej škody…“

15 Článok 267 ZIZ stanovuje:

„Predbežné opatrenie sa môže nariadiť pred začatím súdneho konania, v jeho priebehu alebo po jeho skončení, pokiaľ sa neuskutočnil výkon rozhodnutia.“

16 Podľa článku 278 ods. 2 ZIZ:

„Súd aj na návrh povinného preruší konanie a zruší všetky platné akty, pokiaľ sa okolnosti, na základe ktorých bolo nariadené predbežné opatrenie, zmenili tak, že už nie je potrebné.“

17 Článok 105 ods. 3 zákona o manželstve a o rodinných vzťahoch (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih) stanovuje:

„Ak sa rodičia napriek pomoci strediska sociálnych služieb nedohodnú o osobnej starostlivosti o deti a o ich výchove, súd na návrh jedného alebo oboch rodičov rozhodne, že všetky deti budú zverené do osobnej starostlivosti a výchovy jednému z nich, alebo niektoré deti budú zverené do osobnej starostlivosti a výchovy jedného z rodičov a ostatné do osobnej starostlivosti a výchovy druhého z rodičov. Súd môže rozhodnúť aj bez návrhu, že všetky deti alebo niektoré z nich budú zverené do osobnej starostlivosti a výchovy inej osoby…“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

18 J. Detiček, slovinská štátna príslušníčka, a M. Sgueglia, manžel, s ktorým sa rozvádza, bývali v Ríme (Taliansko) 25 rokov. Ich dcéra Antonella sa narodila 6. septembra 1997.

19 Dňa 25. júla 2007 príslušný súd v Tivoli (Taliansko) (ďalej len „súd prvého stupňa v Tivoli“), ktorý koná vo veci rozvodu manželov Detiček a Sgueglia, v ktorej ide takisto o zverenie Antonelly do osobnej starostlivosti a výchovy, predbežne zveril Antonellu do výlučnej starostlivosti pána Sgueglia a nariadil jej dočasné umiestnenie do internátu kalazanských sestier v Ríme.

20 V ten istý deň J. Detiček opustila Taliansko spolu s dcérou Antonellou a prišli do Slovinska, do mesta Zgornje Poljčane, kde ešte stále žijú.

21 Rozhodnutím z 22. novembra 2007 Okrožno sodišče v Mariboru (okresný súd v Maribore) (Slovinsko), potvrdeným rozhodnutím Vrhovno sodišče (Najvyšší súd) (Slovinsko) z 2. októbra 2008 bolo uznesenie súdu prvého stupňa v Tivoli z 25. júla 2007 vyhlásené za vykonateľné na území Slovinskej republiky.

22 Na základe tohto rozhodnutia Vrhovno sodišče, okrajno sodišče v Slovenski Bistrici (krajský súd v Slovinskej Bistrici) (Slovinsko) začal konanie o výkon rozhodnutia s cieľom odovzdať dieťa M. Sguegliovi a umiestniť ho vo vyššie uvedenom internáte. Uznesením z 2. februára 2009 však tento súd pozastavil predmetný výkon rozhodnutia až do skončenia konania vo veci samej.

23 Dňa 28. novembra 2008 J. Detiček podala na Okrožno sodišče v Mariboru návrh na vydanie predbežného a ochranného opatrenia, ktorým by jej dieťa bolo zverené do starostlivosti.

24 Uznesením z 9. decembra 2008 tento súd vyhovel návrhu J. Detičekovej a zveril jej dočasne Antonellu do starostlivosti. Svoje rozhodnutie založil na ustanoveniach článku 20 nariadenia č. 2201/2003 v spojení s článkom 13 Haagskeho dohovoru z roku 1980 a odôvodnil ho tak, že sa odvolal na zmenu okolností a záujem dieťaťa.

25 V tejto súvislosti rozhodol, že Antonella sa začlenila do svojho sociálneho prostredia v Slovinsku. Návrat do Talianska spojený s núteným umiestnením do internátu by nebol v jej prospech, pretože by jej to spôsobilo nezvratnú fyzickú a psychickú traumu. Okrem toho Antonella vyslovila želanie počas súdneho konania v Slovinsku zostať so svojou matkou.

26 M. Sgueglia podal sťažnosť proti tomuto uzneseniu na ten istý súd, ktorá bola zamietnutá uznesením o nariadení predbežného opatrenia z 29. júna 2009.

27 M. Sgueglia podal odvolanie proti poslednému uvedenému uzneseniu na Višje sodišče v Mariboru (Odvolací súd v Maribore) (Slovinsko).

28 Za týchto okolností Višje sodišče v Mariboru rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto dve prejudiciálne otázky:

„1. Má súd Slovinskej republiky (členského štátu [Európskej únie]) právomoc podľa článku 20 nariadenia [č. 2201/2003] nariadiť predbežné opatrenia, ak súd iného členského štátu, ktorý má na základe tohto nariadenia právomoc rozhodnúť vo veci samej, už nariadil predbežné opatrenie, ktoré bolo vyhlásené za vykonateľné v Slovinskej republike?

V prípade kladnej odpovede na túto otázku:

2. Môže slovinský súd na základe vnútroštátneho práva (ktorého uplatnenie článok 20 nariadenia [č. 2201/2003] umožňuje) nariadiť predbežné opatrenie v zmysle článku 20 nariadenia [č. 2201/2003], ktorým zmení alebo zruší právoplatné a vykonateľné predbežné opatrenie vydané súdom iného členského štátu, ktorý má podľa nariadenia [č. 2201/2003] právomoc rozhodnúť vo veci samej?“

O naliehavom konaní

29 Višje sodišče v Mariboru navrhol, aby sa na tento návrh na začatie prejudiciálneho konania uplatnilo naliehavé konanie stanovené v článku 104b rokovacieho poriadku.

30 Vnútroštátny súd odôvodnil tento návrh tak, že tvrdí, že existuje vykonateľné súdne rozhodnutie týkajúce sa predbežných opatrení prijaté talianskym súdom, ktoré zveruje dieťa do starostlivosti otcovi a opačné súdne rozhodnutie týkajúce sa ochranných opatrení, prijaté slovinským súdom, ktoré zveruje dieťa do starostlivosti matke. Takisto konštatuje potrebu konať rýchlo, pretože neskoré rozhodnutie by bolo v rozpore so záujmom dieťaťa a mohlo by viesť k nenapraviteľnému zhoršeniu vzťahov medzi dieťaťom a jeho otcom. Tento súd napokon uvádza, že predbežná povaha prijatého opatrenia v rámci ochranných opatrení týkajúcich sa zverenia dieťaťa do starostlivosti si žiada sama osebe, aby sa nepredlžoval stav právnej neistoty, naliehavý zákrok Súdneho dvora.

31 Tretia komora Súdneho dvora po vypočutí generálneho advokáta rozhodla 27. októbra 2009 vyhovieť návrhu vnútroštátneho súdu, aby sa v prípade tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania uplatnilo naliehavé konanie.

O prejudiciálnych otázkach

32 Vnútroštátny súd sa vo svojich dvoch otázkach, ktoré je potrebné skúmať spoločne, v podstate pýta, či sa článok 20 nariadenia č. 2201/2003 má vykladať v tom zmysle, že umožňuje súdu členského štátu prijať predbežné opatrenie v oblasti rodičovských práv a povinností s cieľom zveriť dieťa, ktoré sa nachádza na území tohto členského štátu do starostlivosti jednému z rodičov, keď súd iného členského štátu, ktorý je príslušný podľa uvedeného nariadenia rozhodnúť vo veci samej, pokiaľ ide o zverenie dieťaťa do

starostlivosti, už vydal rozhodnutie dočasne zverujúce toto dieťa do starostlivosti druhému rodičovi, pričom toto rozhodnutie sa stalo vykonateľným na území prvého členského štátu.

33 Podľa ustálenej judikatúry je potrebné na účely výkladu ustanovenia práva Spoločenstva zohľadniť nielen jeho znenie a kontext, ale aj ciele sledované právnymi predpismi, ktorých je súčasťou [pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 18. mája 2000, KVS International, C-301/98, Zb. s. I-3583, bod 21; z 23. novembra 2006, ZVK, C-300/05, Zb. s. I-11169, bod 15, a z 22. októbra 2009, Bogiatzi (vydatá Ventouras), C-301/08, Zb. s. I-10185, bod 39].

34 Z ustálenej judikatúry totiž okrem toho vyplýva, že je povinnosťou členských štátov nielen vykladať ich vnútroštátne právo v súlade s právom Spoločenstva, ale tiež dohliadať na to, aby sa nevychádzalo z výkladu textu sekundárneho práva, ktorý by bol v rozpore so základnými právami chránenými právnym poriadkom Spoločenstva alebo s inými všeobecnými zásadami práva Spoločenstva (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 6. novembra 2003, Lindqvist, C-101/01, Zb. s. I-12971, bod 87, ako aj z 26. júna 2007, Ordre des barreaux francophones et germanophone a i., C-305/05, Zb. s. I-5305, bod 28).

35 Najprv je potrebné uviesť, že podľa odôvodnenia č. 12 nariadenia č. 2201/2003, sú kritériá právomoci stanovené týmto nariadením vo veciach rodičovských práv a povinností tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa a najmä kritériu blízkosti.

36 Podľa článku 8 nariadenia č. 2201/2003 patrí právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností v prvom rade súdom členského štátu, v ktorom má dieťa svoj obvyklý pobyt v čase obrátenia sa na súd. Z dôvodu geografickej blízkosti sa totiž tieto súdy vo všeobecnosti považujú za viac spôsobilé na posúdenie opatrení, ktoré treba prijať v záujme dieťaťa.

37 V predmetnom prípade z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, ako aj z uznesenia Okrožno sodišče v Mariboru z 9. decembra 2008 vyplýva, že súd prvého stupňa v Tivoli je v súlade s uvedeným článkom 8 súdom príslušným na rozhodnutie vo veci samej, pokiaľ ide o každú otázku týkajúcu sa rodičovských práv a povinností v spore vo veci samej.

38 Článok 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 však stanovuje, že súdy členského štátu, kde sa nachádza dieťa, sú oprávnené za určitých podmienok prijať predbežné alebo ochranné opatrenia stanovené zákonom tohto štátu, napriek tomu, že uvedené nariadenie zveruje súdu iného členského štátu právomoc rozhodnúť vo veci samej. Keďže toto ustanovenie predstavuje výnimku zo systému právomocí upraveného uvedeným nariadením, musí byť vykladané doslovne.

39 Ako vyplýva zo samotného znenia článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, súdy uvedené v tomto ustanovení môžu priznávať také predbežné alebo ochranné opatrenia, iba ak dodržia tri kumulatívne podmienky, teda, že dané opatrenia musia byť naliehavé, musia byť prijaté vo vzťahu k osobám alebo k majetku nachádzajúcim sa v členskom štáte, kde sídli tento súd, a musia mať dočasný charakter (pozri v tomto zmysle rozsudok z 2. apríla 2009, A, C-523/07, Zb. s. I-2805, bod 47).

40 Preto keď nie je dodržaná jedna z týchto troch podmienok, znamená to, že na predmetné opatrenie sa nemôže vzťahovať článok 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003.

41 Najprv je potrebné venovať sa podmienke naliehavosti.

42 Keďže článok 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 oprávňuje súd, ktorý nemá právomoc rozhodnúť vo veci samej, prijať výnimočne predbežné opatrenie týkajúce sa rodičovských práv a povinností, je potrebné vychádzať z toho, že pojem naliehavosti

obsiahnutý v uvedenom ustanovení sa týka tak situácie, v ktorej sa nachádza dieťa, ako aj praktickej nemožnosti podať návrh týkajúci sa rodičovských práv a povinností na súd príslušný na rozhodnutie vo veci samej.

43 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že Okrožno sodišče v Mariboru vo svojom uznesení z 9. decembra 2008 konštatoval existenciu naliehavej situácie v zmysle článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 tým, že sa odvolal na zmenu okolností, ku ktorej došlo odvtedy, čo súd prvého stupňa v Tivoli prijal predbežné opatrenie v oblasti rodičovských práv a povinností, ktorým zveril dieťa do výlučnej starostlivosti otca. Táto zmena okolností vyplývala z toho, že dieťa sa medzitým dobre začlenilo do prostredia, v ktorom v súčasnosti žije v Slovinsku. Za týchto okolností Okrožno sodišče v Mariboru usúdil, že návrat dieťaťa do Talianska, ktorý by vyplýval z vykonania uznesenia súdu prvého stupňa v Tivoli, by ho uviedol do situácie, ktorá by mohla vážne narušiť jeho život.

44 Okolnosti uvádzané Okrožno sodišče v Mariboru však neumožňujú odôvodniť konštatovanie naliehavosti v zmysle článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003.

45 Po prvé, uznanie o naliehavosti situácie v takom prípade, o aký ide v prejednávanej veci, by totiž bolo v rozpore so zásadou vzájomného uznávania rozhodnutí vydaných v členských štátoch zavedenou nariadením č. 2201/2003, pričom samotná táto zásada, ako to vyplýva aj z odôvodnenia č. 21 uvedeného nariadenia, vychádza zo zásady vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi.

46 Spomedzi pravidiel, ktoré stanovujú zásady uvedené v predchádzajúcom bode, je potrebné uviesť najmä to z článku 28 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, podľa ktorého rozhodnutia týkajúce sa výkonu rodičovských práv a povinností vydané v členskom štáte pôvodu, čo je územie, na ktorom sú vykonateľné, musia v zásade byť vykonané

v navrhovanom členskom štáte, ako aj to z článku 31 ods. 3 uvedeného nariadenia, ktoré zakazuje akékoľvek prehodnocovanie podstaty rozhodnutia, ktorého výkon sa žiada.

47 V predmetnom prípade predbežné rozhodnutie v oblasti rodičovských práv a povinnosti však bolo prijaté súdom príslušným na rozhodnutie vo veci samej, teda súdom prvého stupňa v Tivoli, a toto rozhodnutie bolo vyhlásené za vykonateľné v Slovinsku. Hoci takáto zmena okolností vyplývajúca z vyvíjajúceho sa postupu, akým je začlenenie dieťaťa do nového prostredia, postačuje na to, aby vznikla na základe článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, súdu, ktorý nemal právomoc rozhodovať vo veci samej, právomoc na prijatie predbežného opatrenia, ktorého predmetom je zmena opatrenia v oblasti rodičovských práv a povinností prijatého súdom príslušným na rozhodnutie vo veci samej, prípadné omeškanie pri výkone v členskom štáte, v ktorom sa tento výkon navrhuje, by prispelo k vzniku podmienok umožňujúcich prvému uvedenému súdu zabrániť výkonu rozhodnutia, ktoré už je vykonateľné. Takýto výklad tohto ustanovenia by narúšal samotné zásady, na ktorých sa zakladá toto nariadenie.

48 Po druhé, je potrebné uviesť, že v predmetnom prípade zmena situácie, v ktorej sa nachádza dieťa, vyplýva z jeho protiprávneho premiestnenia v zmysle článku 2 ods. 11 nariadenia č. 2201/2003. Predbežné opatrenie nariadené zo strany Okrožno sodišče v Mariboru je totiž založené nielen na článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, ale takisto na článku 13 Haagskeho dohovoru z roku 1980, ktorý sa uplatňuje výlučne v prípade protiprávneho premiestnenia sa alebo nevrátenia sa.

49 Uznanie situácie naliehavosti v prípade, o aký ide vo veci samej, by bolo proti samotnému cieľu nariadenia č. 2201/2003, ktorým je odrádzanie od protiprávnych premiestnení sa alebo nevrátení sa dieťaťa medzi členskými štátmi (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. júla 2008, Rinau, C-195/08 PPU, Zb. s. I-5271, bod 52). Pripustiť totiž, že opatrenie implikujúce zmenu rodičovských práv a povinností by mohlo byť prijaté na základe článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, by znamenalo tým, že by sa skonsolidovala skutková situácia vyplývajúca z protiprávneho správania, posilnenie postavenia rodiča zodpovedného za protiprávne premiestnenie.

50 Ďalej, ako vyplýva zo samotného znenia článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, predbežné opatrenia musia byť prijaté vo vzťahu k osobám prítomným v členskom štáte, kde sídli súd príslušný na prijatie takýchto opatrení.

51 Predbežné opatrenie v oblasti rodičovských práv a povinností, ktorého predmetom je zmena zverenia dieťaťa do starostlivosti, sa však prijíma nielen vo vzťahu k samotnému dieťaťu, ale takisto vo vzťahu k rodičovi, ktorému je dieťa po novom zverené do starostlivosti, ako aj vo vzťahu k druhému rodičovi, ktorý v dôsledku prijatia takéhoto opatrenia bude zbavený tohto zverenia do starostlivosti.

52 V predmetnom prípade je nesporné, že jedna z osôb, vo vzťahu ku ktorej sa takéto opatrenie prijíma, teda otec, býva v inom členskom štáte a nič nenaznačuje, že by sa nachádzal v členskom štáte, ktorého súd si nárokuje právomoc na základe článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003.

53 Napokon vyššie uvedené úvahy potvrdzujú aj požiadavky vyplývajúce z odôvodnenia č. 33 nariadenia č. 2201/2003, podľa ktorého toto nariadenie uznáva základné práva a dodržiava zásady charty, pričom sa predovšetkým snaží zabezpečiť rešpektovanie základných práv dieťaťa, ako sú ustanovené v článku 24 charty.

54 Je potrebné uviesť, že jedno z týchto základných práv dieťaťa je právo uvedené v článku 24 ods. 3 charty, a to pravidelne udržiavať osobný vzťah a priamy kontakt s obidvomi svojimi rodičmi, ktorého dodržiavanie je nepopierateľne na rovnakej úrovni, ako najlepší záujem každého dieťaťa.

55 Článok 20 nariadenia č. 2201/2003 nemožno vykladať spôsobom, ktorý by porušoval uvedené základné právo.

56 V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že protiprávne premiestnenie dieťaťa po rozhodnutí prijatom jednostranne jedným z jeho rodičov zbavuje najčastejšie dieťa možnosti udržiavať pravidelne osobné vzťahy a priamy kontakt s druhým rodičom.

57 Preto článok 20 nariadenia č. 2201/2003 nemožno vykladať takým spôsobom, ktorý by mohol slúžiť ako nástroj pre rodiča, ktorý protiprávne premiestnil dieťa, na to, aby predĺžil trvanie skutkovej situácie vzniknutej jeho protiprávnym správaním alebo legitimizoval účinky takéhoto správania sa.

58 Iste, podľa článku 24 ods. 3 charty možno urobiť výnimku zo základného práva dieťaťa udržiavať pravidelne osobné vzťahy a priamy kontakt s oboma rodičmi, ak sa takýto vyšší záujem zdá byť v rozpore s iným záujmom dieťaťa.

59 Je preto potrebné domnievať sa, že opatrenie, ktoré tvorí prekážku pravidelnému udržiavaniu osobných vzťahov a priameho kontaktu s oboma rodičmi, je možné odôvodniť len iným záujmom dieťaťa, ktorý je taký intenzívny, že predčí ten záujem, z ktorého vychádza uvedené základné právo.

60 Vyvážené a primerané posúdenie všetkých predmetných záujmov, ktoré musí spočívať na objektívnych úvahách týkajúcich sa samotného dieťaťa a jeho sociálneho prostredia, musí byť vykonané v zásade v rámci konania na príslušnom súde na rozhodnutie vo veci samej podľa ustanovení nariadenia č. 2201/2003.

61 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy je potrebné odpovedať na položené otázky tak, že článok 20 nariadenia č. 2201/2003 sa má vykladať v tom zmysle, že za okolností, o aké ide vo veci samej, neumožňuje súdu členského štátu prijať predbežné opatrenie v oblasti rodičovských práv a povinností s cieľom zveriť dieťa, ktoré sa nachádza na území tohto členského štátu do starostlivosti jednému z rodičov, keď súd iného

členského štátu, ktorý je príslušný podľa uvedeného nariadenia rozhodnúť vo veci samej, pokiaľ ide o zverenie dieťaťa do starostlivosti, už vydal rozhodnutie dočasne zverujúce toto dieťa do starostlivosti druhému rodičovi, pričom toto rozhodnutie sa stalo vykonateľným na území prvého členského štátu.

O trovách

62 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 20 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, sa má vykladať v tom zmysle, že za okolností, o aké ide vo veci samej, neumožňuje súdu členského štátu prijať predbežné opatrenie v oblasti rodičovských práv a povinností s cieľom zveriť dieťa, ktoré sa nachádza na území tohto členského štátu, do starostlivosti jednému z rodičov, keď súd iného členského štátu, ktorý je príslušný podľa uvedeného nariadenia rozhodnúť vo veci samej, pokiaľ ide o zverenie dieťaťa do

starostlivosti, už vydal rozhodnutie dočasne zverujúce toto dieťa do starostlivosti druhému rodičovi, pričom toto rozhodnutie sa stalo vykonateľným na území prvého členského štátu.

Podpisy